

Szczecin, dnia 8 sierpnia 2024 r.

dr hab. Kinga Flaga – Gieruszyńska, prof. US
Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytet Szczeciński

RECENZJA

ROZPRAWY DOKTORSKIEJ MGRA PIOTRA STENKI PT. „POSTĘPOWANIA W SPRAWACH WYNIKAJĄCYCH BEZPOŚREDNIO Z POSTĘPOWAŃ UPADŁOŚCIOWYCH I ŚCIŚLE Z NIMI POWIĄZANYCH W EUROPEJSKIM PRAWIE PROCESOWYM CYWILNYM I UPADŁOŚCIOWYM”

I.

Oceniając wybór tematu przedstawionej rozprawy doktorskiej, należy zwrócić uwagę przede wszystkim na jej nowatorski i oryginalny charakter, wynikający w głównej mierze z podjęcia problematyki zazwyczaj pomijanej w opracowaniach poświęconych postępowaniom upadłościowym, restrukturyzacyjnym i funkcjonalnie podobnym w wymiarze transgranicznym. Doktorant zebrał i należycie scharakteryzował postępowania, które mogą być potencjalnie określone jako postępowania w sprawach wynikających bezpośrednio z postępowania upadłościowego i z nim ściśle powiązanych. Tym samym Doktorant objął swoją analizą nie tylko postępowania zbiorowe, ale przede wszystkim postępowania indywidualne, takie jak np. postępowania o stwierdzenie bezskuteczności czynności prawnej. Wspólnym mianownikiem scharakteryzowanych przez Autora postępowań jest ich *prima facie* insolwencyjny albo „okołoinsolwencyjny” charakter oraz występowanie cechy transgraniczności. Z uwagi na doniosłość omawianych w pracy zagadnień należy docenić nie tylko wybór tematu, ale także jego właściwe zakreszenie, które czyni przygotowaną rozprawę istotnym etapem dyskusji w odniesieniu do tego rodzaju

postępowań, ważnej zarówno z punktu widzenia zagadnień teoretycznych, jak i praktyki stosowania prawa. Ten aspekt wydaje się szczególnie cenny ze względu na wskazaną wcześniej dużą oszczędność wypowiedzi doktryny w badanej materii.

II.

Praca składa się ze wstępu, sześciu rozdziałów oraz zakończenia i wniosków. Konstrukcję pracy należy ocenić bardzo wysoko ze względu na uporządkowany charakter przedstawionych wywodów oraz zastosowanie właściwego podziału wewnętrznego prezentowanej materii, choć niekiedy podziały wewnętrzne są zbyt rozdrobnione. W tym zakresie można jedynie poczynić zastrzeżenie, że poszczególne rozdziały nie mają jednolitej budowy, np. rozdział II nie ma wprowadzenia, w rozdziale III pojawiają się uwagi ogólne, w rozdziale IV – uwagi wstępne, a w rozdziale V i VI – wprowadzenie. Podobne zastrzeżenie należy wskazać w odniesieniu do poszczególnych podrozdziałów, np. podrozdział 4.6 jest jednym z podrozdziałów, w których pojawia się wstęp.

Niewątpliwie bardzo mocną stroną pracy jest warstwa źródłowa, ponieważ Autor sięgnął do 448 pozycji literatury, a także do ponad 170 orzeczeń Sądu Najwyższego, polskich sądów powszechnych, sądów państw obcych oraz orzecznictwa Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości (Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej). Jednak, co istotne, Doktorant, posługując się tymi źródłami, nie przedstawił wywodów jedynie o charakterze sprawozdawczym, ale stanowiły one podstawę do uargumentowania rozważań o twórczym i oryginalnym charakterze.

III.

We wstępie do pracy Doktorant wskazuje (s. 4 i n.) dwa zasadnicze cele przedstawionej rozprawy. Pierwszym z nich jest przeanalizowanie podstaw insolwencyjnej kwalifikacji wybranych postępowań o charakterze kolektywnym, do których nie znajduje zastosowania rozporządzenie 848/2015, a ich zakwalifikowanie w praktyce wywołuje często wątpliwości interpretacyjne. Drugim celem, już zasygnalizowanym wyżej, jest ustalenie i scharakteryzowanie postępowań w sprawach

wynikających bezpośrednio z postępowania upadłościowego i z nimi ściśle powiązanych.

Rozdział I został poświęcony scharakteryzowaniu podstawowego wyrażenia „upadłości, układy i inne podobne postępowania” na gruncie europejskiego prawa cywilnego procesowego, co przede wszystkim będzie wyrażało się w ustaleniu desygnatów wchodzących w zakres tego wyrażenia. W tym względzie Autor słusznie przedstawił modele kształtowania jurysdykcji krajowej w postępowaniach łączących się z upadłością. Trafnie wskazał, że pierwszym możliwym rozwiązaniem jest rozszczenie jurysdykcji przez dopuszczenie kompetencji sądów różnych państw do rozpoznania sporu, a drugim – koncentracja podstaw jurysdykcyjnych na terenie jednego państwa (s. 12 i n.). Jak Doktorant zauważył, że w ramach międzynarodowego postępowania upadłościowego często występuje model przewidujący koncentrację jurysdykcji (jej wyłączność) w państwie wszczęcia postępowania upadłościowego (s. 13). W tym zakresie Autor w wystarczającym zakresie odniósł się również do polskiego prawa upadłościowego. Jako przykład reguły kształtującej podejście prawodawcy do problemu jurysdykcji krajowej w postępowaniu upadłościowym i postępowaniach z nim związanych Autor wskazał zasadę *vis attractiva concursus*, która na płaszczyźnie międzynarodowej, według Doktoranta, odnosi się do przyznania sądowi, a właściwie – sądom – państwa, w którym prowadzone jest postępowanie upadłościowe jurysdykcji krajowej nie tylko dla prowadzenia postępowania upadłościowego jako takiego, ale też dla postępowań wiążących się z upadłością. Dla porządku należy wskazać, że Doktorant przyjął na potrzeby przedstawionej rozprawy doktorskiej rozumienie terminu „jurysdykcja krajowa” według K. Weitzza jako „określenie właściwości międzynarodowej z pominięciem kwestii braku jurysdykcji krajowej wynikającej z przysługującego np. pozwanemu immunitetu” (s. 13), co zasługuje na pełną aprobatę.

W dalszych swoich rozważaniach Doktorant w szczegółowy sposób analizuje różne klasyfikacje skutków obowiązywania wskazanej zasady na płaszczyźnie jurysdykcyjnej, co stanowi dobry fundament do dalszych rozważań. Co szczególnie istotne, Doktorant dostrzega i uwzględnia w szczegółowej analizie fakt, że problem kwalifikacji spraw łączących się z upadłością odgrywa bardzo istotną rolę praktyczną. Jak zauważa Doktorant, wobec braku szczegółowej regulacji dotyczącej postępowań

wiązanych się z upadłością, sprawy te mogą przynależeć zarówno do reżimu „cywilnego”, tj. podlegać „regulacjom ogólnym” dotyczącym jurysdykcji, wykonywania i uznawania orzeczeń, w sprawach (co najmniej *prima facie*) niezwiązanych z upadłością, ale też mogą one podlegać „reżimowi upadłościowemu”, w konsekwencji stanowiąc przedmiot regulacji unijnych norm dotyczących jurysdykcji, uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach upadłościowych (s. 16). Należy podkreślić, że w dalszych rozważaniach Autor w bardzo rzetelny sposób odnosi się do poszczególnych kierunków interpretacji, dostrzegając to, że każde z tych rozwiązań wiąże się z odmiennym ukształtowaniem statusu procesowego uczestników postępowań wiążących się z upadłością względnie restrukturyzacją. Można zgodzić się przy tym z Doktorantem, że podobnie rzecz się ma z problemem zawisłości sporu przed sądem zagranicznym.

W celu właściwego zakreslenia przedmiotu rozważań Doktorant musiał wskazać źródła prawa europejskiego cywilnego procesowego i upadłościowego, do których będzie się odnosił. W tym przypadku, jak trafnie ustala Autor, w zakresie postępowania upadłościowego zastosowanie znajduje Rozporządzenie 848/2015, natomiast w zakresie szeroko pojętego postępowania cywilnego zastosowanie ma Rozporządzenie 1215/2012. Normy te wchodzą w zakres tzw. prawa wtórnego Unii Europejskiej i podlegają wykładni autonomicznej, niezależnej od systemów prawnych państw członkowskich. Istotne jest również to, że Doktorant zauważył znaczenie dla prawidłowej interpretacji tych norm orzecznictwa Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości, a także interpretacji poczynionych na gruncie poprzednio obowiązujących rozporządzeń unijnych oraz postanowień Konwencji Brukselskiej, pierwszej Konwencji z Lugano a także obecnie obowiązującej Konwencji z Lugano z 2007 r. W tym ostatnim zakresie z pewnością istotne znaczenie mają rozważania historyczne, poczynione na s. 28 i n., a odnoszące się do ewolucji europejskiego prawa procesowego i upadłościowego w zakresie istotnym dla tytułowej problematyki. Należy przy tym podkreślić, że Autor nie pomija w tym względzie również nieudanych prób stworzenia tego rodzaju regulacji, a także sięga do argumentacji projektodawców, co czyni te rozważania ciekawszymi i kompletnymi oraz pozwala prześledzić zmiany w sposobie myślenia o postępowaniach związanych z upadłością i restrukturyzacją.

W tej części pracy Doktorant również dokonuje wszechstronnego uporządkowania terminologii, koncentrując się na takich pojęciach jak „sprawa cywilna” (a w zasadzie „sprawa cywilna i handlowa”), „postępowanie upadłościowe” i „sprawy związane z upadłością”. Podsumowując charakterystykę pierwszego pojęcia, Autor trafnie wskazuje na s. 39, że przepisy „reżimu Bruksela-Lugano” stosuje się w każdym przypadku rozpoznawania spraw cywilnych i handlowych niezależnie od ukształtowania podziału kompetencji orzeczniczych w prawie krajowym („niezależnie od rodzaju sądu”). Oznacza to między innymi, że omawiane regulacje znajdują zastosowanie na przykład w sytuacji, gdy spory cywilne są rozstrzygane na drodze postępowania administracyjnego.

Kolejnym istotnym problemem interpretacyjnym jest zdefiniowanie i określenie desygnatów nazw „postępowanie zbiorowe” oraz „postępowanie upadłościowe”. W tym przypadku Doktorant m.in. wskazuje na praktyczne problemy związane z kwalifikacją poszczególnych postępowań, a także koncepcją enumeratywnego wskazania tego rodzaju postępowań. Kluczowe znaczenie ma również ustalenie właściwej relacji pomiędzy postępowaniami związanymi z niewypłacalnością a reżimem prawnym Bruksela-Lugano. Na s. 46 i n. Doktorant wskazuje w przejrzysty sposób problemy interpretacyjne związane z koncepcjami funkcjonującymi w tym obszarze badań. Sumując swoje rozważania, Doktorant trafnie zauważa, że zasadniczą przyczyną wskazanych problemów interpretacyjnych tkwi w braku precyzyjnego rozgraniczenia zakresu zastosowania aktów europejskiego prawa procesowego cywilnego i europejskiego prawa upadłościowego. Według niego posłużenie się w tym celu formułą wyłączającą enigmatycznie określone „upadłości, układy i inne podobne do nich postępowania” nie stanowi najlepszego przykładu poprawnej techniki legislacyjnej. Z tego względu za słuszne należy uznać stwierdzenie Doktoranta, że kluczowe znaczenie ma w tym wypadku właściwe określenie kryteriów rozgraniczających zakresy zastosowania instrumentów europejskiego prawa procesowego cywilnego oraz europejskiego prawa upadłościowego (s. 52).

W Rozdziale II Autor wyszedł poza ramy przedmiotowego zastosowania omawianych regulacji unijnych i konwencyjnych, poświęcając należyłą uwagę pozostałym przesłankom ich zastosowania. W pierwszym rzędzie odniósł się do

terytorialnego zastosowania tych regulacji, z uwzględnieniem wyłączeń zastrzeżonych przez niektóre państwa członkowskie Unii Europejskiej. Wydaje się jednak, że szczególną wagę należy przywiązywać do szczegółowych i rzetelnych rozważań odnoszących się do stosowanych w poszczególnych rozporządzeniach i w Konwencji łączników istotnych dla ustalenia jurysdykcji krajowej. Przykładem jest pogłębiona analiza pojęcia „*centre of main interest*”, które stanowi w wysokim stopniu pojęcie niedookreślone, z uwzględnieniem interesujących rozważań skoncentrowanych na wruszalnych domniemaniach dotyczących położenia tego miejsca. Doktorant trafnie stwierdza, że miejsce to musi mieć charakter stały, rozpoznawalny, a jednocześnie - zwłaszcza w przypadku prowadzenia działalności w różnych państwach - musi cechować się istotnym stopniem nasilenia, pozwalającym na identyfikację przez wierzycieli, że to w tym konkretnym miejscu (w państwie członkowskim) dłużnik koncentruje swe działania i faktycznie prowadzi działalność (s. 61). Podobnie ciekawe są rozważania Autora odnoszące się do powiązań transgranicznych względnie wewnątrzunijnych i współczesnego sposobu postrzegania przesłanki powiązania sprawy z więcej niż jednym państwem członkowskim (sygnatariuszem Konwencji).

W pracy omówiono również personalny oraz temporalny zakres zastosowania norm europejskiego prawa procesowego cywilnego i upadłościowego. W tym obszarze również nie ma podstaw do poczynienia większych zastrzeżeń, ponieważ Doktorant przeanalizował postanowienia Rozporządzenia 1215/2012, Konwencji z Lugano, a także Rozporządzenia 848/2015, przy czym trafnie zdiagnozował m.in. ograniczenia podmiotowego zastosowania tego ostatniego rozporządzenia.

W Rozdziale III ocenianej rozprawy doktorskiej Doktorant skoncentrował się na terminologii istotnej dla kwalifikacji insolwencyjnego charakteru postępowań zbiorowych i indywidualnych. W tym obszarze dokonano prawidłowej klasyfikacji postępowań, które „łączą się z upadłością”. W pierwszej kategorii Autor wskazał postępowania związane z bezskutecznością czynności prawnych dłużnika względem masy upadłości lub masy sanacyjnej. Drugą grupą według Doktoranta są postępowania, które mają na celu realizację uprawnień wierzycieli do uzyskania zaspokojenia poza ogólnym planem podziału. W tym ostatnim obszarze Autor zwraca uwagę przede wszystkim na polską specyfikę postępowań w przedmiocie wyłączenia z masy

upadłości. Trzecią kategorią właściwie wyodrębnioną przez Doktoranta są - przewidziane w również polskim prawie - postępowania zbiorowe, których przedmiotem jest odpowiedzialność *sensu largo* organów postępowania upadłościowego, czego przykładem jest choćby postępowanie dotyczące odpowiedzialności odszkodowawczej syndyka. Wreszcie czwartą grupą wyodrębnioną przez Autora są postępowania zbiorowe dotyczące odpowiedzialności odszkodowawczej wierzycieli, czego przykładem jest odpowiedzialność odszkodowawcza wierzyciela za złożenie w złej wierze wniosku o ogłoszenie upadłości. Piąta kategoria postępowań to te, które odnoszą się do odpowiedzialności dłużnika lub jego reprezentantów, przy czym szczególnie istotną w tym przypadku sytuacją jest odpowiedzialność dłużnika za niezłożenie w terminie wniosku o ogłoszenie upadłości. Dalej systematyzując wskazane kategorie postępowań, Autor wyodrębnił te, które są inicjowane przez dłużnika jako powództwa przeciwegzekucyjne skierowane przeciwko tytułom wykonawczym powstałym w toku postępowania upadłościowego lub restrukturyzacyjnego. Kategorią siódmą są postępowania zbiorowe, których przedmiotem są wierzytelności masy lub upadłego. W tym obszarze Doktorant wzbogaca swoje rozważania, wskazując nie tylko polskie rozwiązania, ale również przykładowo niemiecką konstrukcję zaskarżenia projektu listy wierzytelności w trybie procesowym w ramach szczególnego postępowania (s. 78). Równie ważną kategorią pokazaną przez Doktoranta są spory, w których element upadłościowy występuje przez powiązanie danego stosunku prawnego z materialnym prawem upadłościowym. Wydaje się, że ta kategoria jest szczególnie trudna do precyzyjnego scharakteryzowania, ponieważ odnosi się ona do szeregu czynności, których będą dotyczyły ewentualne ograniczenia natury insolwencyjnej. Natomiast dziewiątą kategorią o szczególnym charakterze są postępowania kolektywne, które według Autora nie są – co najmniej wprost - objęte zakresem zastosowania rozporządzenia 848/2015, a nie stanowią również postępowań indywidualnych, prowadzonych pomiędzy stronami danego stosunku prawnego.

Powyższe zestawienie i towarzyszące mu uwagi Doktoranta są przejrzyste i logiczne, a także należycie uargumentowane. Jak podkreśla sam Doktorant, zestawienie to stanowi wyczerpujące wskazanie najistotniejszych, najczęściej występujących

rodzajów postępowań wiążących się z niewypłacalnością i zarazem zasadniczo wyczerpujące wyliczenie tego rodzaju postępowań występujących w krajowym porządku prawnym. Autor zauważa również, że wobec mnogości porządków upadłościowych w Unii Europejskiej każdy z tych porządków przewiduje szereg instrumentów szczególnych, przy czym poszczególne powództwa przewidziane w krajowych porządkach prawnych będą możliwe do przyporządkowania do jednej z dziewięciu opisanych przez Doktoranta grup (s. 80). Z pewnością jedną z podstawowych wartości ocenianej pracy jest właśnie systematyzacja i kompleksowe ujęcie wskazanych w tytule postępowań, co pozwala na rozstrzygnięcie większości wątpliwości interpretacyjnych odnoszących się do sposobu kwalifikowania poszczególnych postępowań potencjalnie związanych z niewypłacalnością, a pojawiających się jako unikalne rozwiązania w poszczególnych systemach prawnych państw członkowskich Unii Europejskiej (sygnatariuszy Konwencji).

Niezwykle ważnym uzupełnieniem wskazanego zestawienia jest argumentacja przedstawiona w praktyce orzeczniczej ETS, pozwalająca na bardziej precyzyjne ustalenie przesłanek kwalifikacji poszczególnych kategorii postępowań powiązanych z upadłością (s. 81 i n.). Bogactwo stanów faktycznych i prawnych analizowanych przez Trybunał na gruncie interesujących Doktoranta aktów prawnych pozwala na szersze spojrzenie na te przesłanki niż pozwala na to jedynie autonomiczna wykładnia norm wyinterpretowanych z rozporządzeń i Konwencji, co doskonale pokazuje choćby ewolucja poglądów Trybunału widoczna na osi czasu obowiązywania omawianych rozwiązań. Szczególnie ważne są analizy odnoszące się do postępowań znajdujących się niejako na obrzeżach wskazanych kategorii postępowań, co do których trudno dokonać jednoznacznego przyporządkowania albo wyłączenia danego postępowania jako „związanego z upadłością”, co szczególnie widać na przykładach znaczenia kwestii wstępnych (s. 91 i n.) czy też naruszenia obowiązków (zakazów lub nakazów) natury upadłościowej (s. 98 i n.). Autor zasadnie odnosi się również do kryterium „materialnoprawnej” podstawy dochodzonego roszczenia (s. 110), dokonując pogłębionego przeglądu orzeczeń Trybunału, związanych np. z materialnoprawną podstawą dochodzonego roszczenia jako kryterium kwalifikacji postępowań indywidualnych związanych z upadłością (s. 110). Doktorant dokonał również

przeгляdu i systematyzacji wyroków Trybunału odnoszących się do oceny ścisłego związku z postępowaniem upadłościowym przez pryzmat kryterium podmiotowego oraz celu dochodzonych roszczeń (s. 118 i n.).

W tej części pracy warto zwrócić uwagę na spostrzeżenia Doktoranta odnoszące się m.in. do praktycznych konsekwencji kształtowania się określonych linii orzeczniczych Trybunału w poszczególnych aspektach tytułowego zagadnienia. Przykładowo Autor trafnie stwierdza - na gruncie oceny ścisłego związku z postępowaniem upadłościowym przez pryzmat kryterium podmiotowego - że nie sposób nie zauważyć, że generalnie rzecz ujmując, w zakresie, w którym pod rozstrzygnięcie Trybunału poddawane były określone kwestie, dotyczyły one relatywnie nieskomplikowanych relacji faktyczno-prawnych. Pomimo więc tego, że tego rodzaju postępowania będą zawsze w pewnym stopniu powiązane z upadłością, to ważna jest refleksja czy w kontekście skutków upadłościowej kwalifikacji sprawy nie należałoby dokonać swoistej korekty stosowanego kryterium (analiza na s. 132). To uwypukla fakt z jak skomplikowanym i wieloaspektowym zagadnieniem – w odniesieniu do każdego z omawianych kryteriów – mamy do czynienia, a jednocześnie pokazuje wysiłek poczyniony przez Doktoranta.

Odrębna część tego rozdziału została poświęcona przesłankom kwalifikacji sprawy jako objętej zakresem wyłączenia „upadłości, układów i innych podobnych postępowań” po wejściu w życie Rozporządzenia 848/2015. Co szczególnie istotne, Autor na s. 139 zauważył, że Rozporządzenie 848/2015 wprost dopuszcza istnienie luki między zakresami zastosowania instrumentów europejskiego prawa procesowego cywilnego i upadłościowego. Ta ostatnia kwestia ma wpływ na kwalifikację postępowań indywidualnych powiązanych z upadłością, w tym w szczególności postępowań, które funkcjonalnie wynikają bezpośrednio z upadłości i są z nią ściśle powiązane. Należy zaaprobować stanowisko Autora, zgodnie z którym można wskazać trzy odmienne skutki kwalifikacji postępowań wynikających bezpośrednio z upadłości i ściśle z nimi powiązanych. Doktorant wskazał w tym zakresie, że określone postępowanie *prima facie* upadłościowe bądź łączące się z upadłością: 1) będzie podlegało rozporządzeniu 1215/2012, o ile spełnione są przesłanki jego zastosowania, 2) nie będzie podlegało przepisom rozporządzenia 1215/2012 ani rozporządzenia

848/2015, 3) może stanowić postępowanie łączące się z upadłością w rozumieniu art. 6 ust. 1 Rozporządzenia 848/2015 (s. 142).

W tej części należy jednak zwrócić uwagę na niewłaściwe sformułowanie tytułu podrozdziału 3.3.1, który został zatytułowany „Podstawę upadłościowej kwalifikacji sprawy stanowi art. 1 ust. 1 Rozporządzenie 848/2015”. Tytuł należy przekształcić w równoważnik zdania. Uwaga ta dotyczy kolejnych mniejszych jednostek redakcyjnych.

Ta uwaga techniczna nie umniejsza wysokiej merytorycznej oceny omawianej części rozdziału, w której Doktorant dokonał pogłębionej analizy kwalifikacji postępowań na wskazanej podstawie. Na s. 144 i n. Doktorant stwierdził, że w tym przypadku należy brać pod uwagę próby kwalifikacji postępowań przy użyciu zawartych w tym przepisie kryteriów kwalifikacji postępowań jako postępowań zbiorowych, a także możliwe jest przeprowadzenie próby kwalifikacji ocenianych postępowań na podstawie treści art. 1 ust. 1 Rozporządzenia 848/2015, przy uwzględnieniu roli jego Załącznika A. W efekcie interesujących i należycie udokumentowanych wywodów Autor doszedł do trafnego wniosku, że przedmiotowy zakres zastosowania Rozporządzenia 848/2015 należy oceniać zgodnie z przedstawionym powyżej drugim wariantem interpretacji, to jest w oparciu o art. 1 ust. 1 rozporządzenia 848/2015 w związku z Załącznikiem A, a ponadto zauważył, że nawet takie podejście interpretacyjne nie odpowiada na pytanie o podstawę ewentualnej insolwencyjnej kwalifikacji postępowań kolektywnych nieujętych w Załączniku A (s. 150).

Odrębnym zagadnieniem omówionym w Rozdziale III jest kwalifikacja sprawy w oparciu o art. 1 ust. 2 lit. b Rozporządzenia 1215/2012. Doktorant trafnie podkreślił, że wcześniejsze uwagi pokazały, że na gruncie europejskiego prawa procesowego upadłościowego istnieje cały szereg postępowań o charakterze zbiorowym, które pomimo ich ewidentnego insolwencyjnego charakteru, nie są objęte zakresem zastosowania Rozporządzenia 848/2015. Na kolejnych stronach swoich rozważań Doktorant przedstawia koncepcję kwalifikowania postępowań o charakterze zbiorowym które nie zostały objęte wskazanym wyżej Załącznikiem A albo też są postępowaniami zbiorowymi dotyczącymi podmiotów wskazanych w art. 1 ust. 2 Rozporządzenia 848/2015. Niewątpliwie wartością tych rozważań jest ich nie tylko teoretyczny

charakter, ale również zaakcentowanie praktycznych aspektów, wynikających chociażby z orzecznictwa zarówno Trybunału, jak i orzeczeń sądów państw członkowskich. W omawianych rozważaniach, wystarczająco pogłębionych i szczegółowych, pojawia się bardzo wiele interesujących wątków, czego przykładem jest m.in. godne aprobaty stanowisko Doktoranta wyrażone na s. 165, zgodnie z którym kryterium funkcjonalnego związku pomiędzy zbiorowym postępowaniem insolwencyjnym a postępowaniem indywidualnym stanowi samodzielny argument za łączną kwalifikacją zbiorowych i indywidualnych postępowań związanych z niewypłacalnością. Innymi słowy, postępowanie indywidualne winno zawsze dzielić los postępowania, z którym jest związane, realizacji celów którego służy (s. 167). Odnosząc się do przesłanek kwalifikacji postępowań jako „upadłości, układow i innych podobnych postępowań”, Doktorant również podtrzymał stanowisko, iż postępowanie indywidualne wynikające bezpośrednio z postępowań upadłościowych i ściśle z nimi powiązane dzieli los postępowania zbiorowego, z którym jest ono związane (s. 169). Sumując rozważania dotyczące rozdziału III należy jeszcze zwrócić uwagę na syntetyczne wskazanie przez Doktoranta na s. 173 wskazówek kwalifikacyjnych danego postępowania jako „upadłości, układow i innych podobnych postępowań”, zgodnie z którymi dane postępowanie powinno 1) mieć zbiorowy charakter, zakładający udział wszystkich lub części wierzycieli dłużnika, 2) dłużnik był niewypłacalny lub zaprzestał lub utracił możliwość spłaty wierzycieli, względnie istniało zagrożenie powstania takiego stanu, a dane postępowanie 3) miało na celu sprzedaż majątku lub restrukturyzację zobowiązań lub majątku dłużnika.

Rozdział IV odnosi się do przesłanek kwalifikacji postępowania indywidualnego jako „innego podobnego postępowania” względnie „postępowania wynikającego bezpośrednio z postępowania upadłościowego i z nim ściśle powiązanego” na gruncie Rozporządzenia 848/2015. Punktem wyjścia do rozważań w tym rozdziale jest zasygnalizowane już stwierdzenie, że w odniesieniu do przesłanek stanowiących podstawę insolwencyjnej kwalifikacji postępowań indywidualnych należy przyjąć, że desygnatów poszczególnych użytych w nich pojęć należy upatrywać w pierwszej kolejności w sposób autonomiczny na gruncie prawa unijnego, a do prawa krajowego

sięgać należy tylko pomocniczo, na potrzeby rekonstrukcji wspólnego znaczenia poszczególnych pojęć (s. 180).

W dalszej części tego rozdziału Autor przedstawia szczegółową i rzetelną argumentację, której celem jest uporządkowanie terminologiczne pojęć istotnych dla kwalifikacji wskazanych rodzajów postępowań. W pierwszym rzędzie Autor odnosi się do „pozwów”, „spraw” i „orzeczeń” wynikających z postępowań upadłościowych i ściśle z nimi związanych. W tym przypadku należy zgodzić się z Autorem, że kluczowe znaczenie ma kryterium ochrony prawnej. Tym samym pod pojęciem „sprawy” lub „pozwu” w istocie kryje się leżące u podstaw wszczętego postępowania indywidualnego „roszczenie objęte pozwem”, a wobec przyjmowanej konieczności interpretacji sformułowania „pozew” w sposób zbieżny z przyjmowanym na gruncie rozporządzenia 1215/2012, nie ma znaczenia wynikające z prawa krajowego przyporządkowanie danego rozporządzenia do trybu procesowego względnie nieprocesowego (s. 192).

Kolejnym zagadnieniem omówionym przez Doktoranta jest interpretacja pojęcia „sąd państwa członkowskiego”, na którego terytorium „wszczęto zgodnie z art. 3 postępowanie upadłościowe”. W tym przypadku należy podkreślić, że wywody Autora są prawidłowe, odpowiednio uargumentowane, a także oparte na właściwej podstawie źródłowej, choć wydaje się, że Doktorant – podobnie jak w niektórych innych częściach pracy – przesadził nieco z rozdrobnieniem tego zespołu problemów, wprowadzając zbyt wiele poziomów podziału wewnętrznego do tego podrozdziału. Odnosząc się do aspektów merytorycznych, można stwierdzić, że Doktorant konsekwentnie wykazuje swoje stanowisko w tym zakresie, dochodząc przede wszystkim do wniosku, że przesłankami zastosowania art. 6 ust. 1 Rozporządzenia 848/2015 jest prowadzenie przed sądami tego samego państwa 1) postępowań indywidualnego, które bezpośrednio wynika z postępowania upadłościowego i jest z tym postępowaniem ściśle związane oraz 2) postępowań upadłościowego w rozumieniu rozporządzenia 848/2015 (postępowania zbiorowego). Autor trafnie zauważa również, że ewentualne przekształcenia dotyczące postępowania zbiorowego zasadzające się na 1) zmianie sposobu prowadzenia postępowania zbiorowego, względnie 2) wszczęciu w oparciu o postępowanie inicjujące postępowanie upadłościowe właściwego postępowania upadłościowego, nie mają tu znaczenia, niezależnie od ich prawnej odrębności w świetle

prawa krajowego, jeżeli tylko zasadzają się na tożsamej przyczynie ich prowadzenia, tj. występującej w tym samym początkowym momencie niewypłacalności lub zagrożeniu niewypłacalnością (s. 219).

Z kolei w odniesieniu do postępowań „w sprawach wynikających bezpośrednio z postępowania” upadłościowego Doktorant na wstępie przeanalizował charakter tego kryterium, co jest szczególnie ciekawe z uwagi na fakt, że w prawie upadłościowym pojawiają się normy zarówno o charakterze materialnoprawnym, jak i procesowym. Należy zgodzić się z Autorem, że w tym przypadku każdorazowo należy dokonywać oceny, czy „źródłem uprawnienia lub obowiązku, który służy jako podstawa powództwa” są normy, które mają na celu realizację celu szczególnego dla postępowań upadłościowych (s. 232).

Idąc dalej – Doktorant zajął się problemem upadłościowej genezy uprawnienia albo obowiązku objętego sporem w relacji do kryterium celu norm insolwencyjnych i celu postępowania upadłościowego. W przypadku postępowań insolwencyjnych celami tymi są naprawa, restrukturyzacja zadłużenia, reorganizacja lub likwidacja. Jednocześnie - jak wskazuje Doktorant - rekonstrukcja podlegających ochronie celów postępowań insolwencyjnych (celów „materialnoprawnych”), w tym głównego celu, którym jest urzeczywistnienie zasady równouprawnienia wierzycieli, może zostać dokonana przy pomocy wskazówek zawartych w motywach Rozporządzenia 848/2015. Jednocześnie Autor zauważa, że kolejnym celem jest zapobieżenie podejmowania działań mających na celu uzyskanie korzystniejszej sytuacji prawnej w stosunku do ogółu wierzycieli (s. 239). W konsekwencji Autor stwierdza zasadnie, że dla istnienia tożsamości celu postępowania indywidualnego i postępowania o charakterze zbiorowym, to pierwsze powinno być nakierowane na osiągnięcie jednego z naczelných celów postępowań insolwencyjnych, tj. realizacji zasady równouprawnienia wierzycieli. Najczęściej jednak cel postępowań indywidualnych będzie realizował którąś z emanacji zasady równouprawnienia wierzycieli, tj. np. zasadę sprawiedliwości egzekucyjnej postępowania upadłościowego lub zasadę ochrony majątku dłużnika przez - w szczególności - umożliwienie odwrócenia skutków dokonywanych przez dłużnika ze szkodą dla ogółu wierzycieli czynności fraudacyjnych i umożliwienie wierzycielom

dostępu do tego majątku w ramach postępowania upadłościowego oraz jego ochrony (s. 239).

Szczególnie ciekawą częścią tego rozdziału są rozważania odnoszące się do oceny przedmiotu sporu. Jak podkreśla Autor, na gruncie europejskiego prawa procesowego cywilnego stosowane są zasadniczo dwa modele oceny przedmiotu roszczenia, tj. koncepcja „jądra przedmiotu sporu” i teoria, którą można określić mianem teorii kolizyjnoprawnej, oparta na rozróżnieniu pomiędzy kwestią główną stanowiącą przedmiot, oś sporu a kwestią wstępną (s. 244). Doktorant rzetelnie i prawidłowo dokonuje analizy istoty obu tych koncepcji, aby wreszcie stwierdzić, że podzielić należy stanowisko większościowe i tym samym uznać, że oceny przedmiotu postępowania na potrzeby jego kwalifikacji należy dokonywać stosując koncepcję jądra przedmiotu sporu (s. 249).

Odnośnie do insolwencyjnej genezy roszczenia postępowania indywidualnego Autor trafnie ponownie zauważa, że konieczna jest w tym zakresie autonomiczna wykładnia, oderwana od interpretacji osadzonych w krajowych systemach prawnych. Z tego względu dokonuje szczególnie rozbudowanej analizy licznych koncepcji istotnych dla ustalenia relacji kluczowej dla klasyfikacji postępowania indywidualnego. Rozważania te zostały wzbogacone również uwagami o charakterze praktycznym, powiązanych także z dorobkiem orzecznictwa Trybunału. Warto zwrócić przy tym uwagę, że Doktorant odniósł się do ciekawego zagadnienia dotyczącego tego, czy roszczenie musi bezpośrednio wynikać z postępowania upadłościowego czy z niewypłacalności (s. 282). W toku należycie uargumentowanych rozważań (dotyczących m.in. korelacji między pierwszą przesłanką kwalifikacji sporu z art. 6 a zakresem statutu insolwencyjnego z art. 7 Rozporządzenia 848/2015) Autor dochodzi do trafnego wniosku, że brak jest korelacji pomiędzy wszczęciem postępowania upadłościowego a insolwencyjną kwalifikacją podstawy sporu objętego postępowaniem indywidualnym (s. 285). Choć jednocześnie Doktorant dostrzega jego praktyczne znaczenie, choćby ze względu na to, że możliwość dochodzenia części roszczeń powstanie dopiero po wszczęciu postępowania upadłościowego (s. 291). Jednocześnie w pracy zostały przedstawione argumenty potwierdzające, że przesłanką insolwencyjnej kwalifikacji podstawy roszczenia jest niewypłacalność. Dla przyjęcia,

że powództwo wynika z niewypłacalności konieczne jest, by jego podstawą była norma prawna o charakterze insolwencyjnym, nakierowana na odwrócenie lub zmniejszenie niewypłacalności. Tego rodzaju norma może również służyć osiągnięciu sprawiedliwości egzekucyjnej przez odwrócenie skutków działań, które albo zmierzały, albo doprowadziły do powstania lub zwiększenia stanu niewypłacalności (s. 301). Jednocześnie, jak trafnie zauważył Autor, wątpliwe jest na ile postępowania indywidualne mogą realizować cel w postaci zapobieżenia ustania działalności gospodarczej, a realizację takiego celu przez postępowanie indywidualne należy raczej wykluczyć (s. 304).

W dalszej części rozdziału Doktorant rozwija ciekawe aspekty funkcjonalnego związku z postępowaniem upadłościowym, które nie są zbyt szeroko analizowane w aspekcie „ścisłego powiązania” z postępowaniem upadłościowym. Ponownie w rozważaniach pojawia się interesująca argumentacja Doktoranta wsparta pogłębioną analizą literatury i praktycznymi wątkami powiązаныmi z dorobkiem judykatury. Autor konkluduje, że o tym, czy w danym przypadku do wszczęcia postępowania indywidualnego doszło bezpośrednio w celu realizacji insolwencyjnego interesu ogółu wierzycieli rozstrzyga istnienie trzech przesłanek. Po pierwsze, postępowanie indywidualne musi być prowadzone w insolwencyjnym celu (w powiązaniu z konkretnym postępowaniem upadłościowym). Po drugie, postępowanie indywidualne musi realizować insolwencyjny interes ogółu wierzycieli. Po trzecie, realizacja insolwencyjnego interesu musi następować w sposób bezpośredni, a nie pośredni. Jednocześnie Doktorant trafnie konkluduje, że w konsekwencji przesłanką istnienia ścisłego powiązania postępowania indywidualnego z postępowaniem upadłościowym jest wszczęcie postępowania indywidualnego bezpośrednio w celu realizacji insolwencyjnego interesu ogółu wierzycieli. Istotnym jest również to, że w danym przypadku musi być prowadzone postępowanie upadłościowe, o którym mowa w art. 3 rozporządzenia 848/2015, z którym postępowanie indywidualne poddawane ocenie powinno wykazywać związek (s. 344-345). Taki wniosek, stanowiący punkt wyjścia dla dalszych rozważań szczegółowych, należy w pełni zaakceptować.

Jednocześnie Doktorant dostrzega szerszy kontekst swoich rozważań i podkreśla, że niezależnie od omówionych przesłanek insolwencyjnej kwalifikacji sprawy objętej

postępowaniem indywidualnym konieczne jest jeszcze spełnienie określonych przesłanek natury faktycznej. Przede wszystkim konieczne jest bowiem, aby wszczęto na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej postępowanie upadłościowe, które co najmniej chwili wszczęcia postępowania indywidualnego będzie pozostawać w toku. Postępowaniem tym może być zarówno postępowanie główne, uboczne, jak i wtórne, a także - pod pewnymi warunkami - może nim być postępowanie inicjujące „właściwe” postępowanie upadłościowe (s. 364). Co więcej, Autor poświęca należytą uwagę problematyce personalnego, terytorialnego i temporalnego zastosowania art. 6 i art. 32 ust. 1 zd. 3 Rozporządzenia 848/2015, co czyni jego rozważania spójnymi i kompletnymi.

W Rozdziale V Autor doprecyzował skutki klasyfikacji postępowania indywidualnego jako „postępowania wynikającego bezpośrednio z postępowania upadłościowego i z nim ściśle powiązanego”, koncentrując się na podstawach określenia jurysdykcji krajowej osadzonych w postanowieniach Rozporządzenia 858/2015, z uwzględnieniem charakterystyki poszczególnych łączników jurysdykcyjnych, problemie zawisłości sprawy oraz kwestii uznawania i wykonywania orzeczeń. Przeprowadzone analizy są rzetelne i należycie uargumentowane. Należy mieć jedynie zastrzeżenia co do podrozdziału 3, który ma objętość jednego zdania (!?). Tym samym można powiedzieć, że skutki insolwencyjnej kwalifikacji spraw nieobjętych zakresem zastosowania Rozporządzenia 848/2015 zostały potraktowane symbolicznie, więc trudno ustalić sens wyodrębnienia takiej jednostki redakcyjnej. Ewidentnie w tym rozdziale brakuje również tak ciekawych i wzbogacających pracę syntetycznych uwag sumujących rozważania w poszczególnych częściach.

Rozdział VI stanowi naturalną kontynuację wcześniejszych rozważań natury ogólnej, charakteryzujących kryteria kwalifikacji spraw do poszczególnych, wyróżnionych przez Autora kategorii postępowań. Odnosi się on do przełożenia wskazanych ustaleń na polski porządek prawny, a więc dokonania kwalifikacji roszczeń przewidzianych w krajowym porządku prawnym.

Pierwszą omówioną przez Doktoranta kategorią są sprawy dotyczące bezskuteczności czynności prawnych dłużnika względem masy upadłości lub masy sanacyjnej, co może nastąpić: 1) z mocy prawa, 2) na mocy postanowienia sędziego-

komisarza i 3) jako skutek prawomocnego wyroku (s. 386 i n.). W pracy dokonano szczegółowej analizy tych aspektów tytułowego zagadnienia, z uwzględnieniem poszczególnych podstaw bezskuteczności czynności prawnych dłużnika względem masy upadłości lub masy sanacyjnej. Co więcej, ujęto w tych rozważaniach również problemy interpretacyjne odnoszące się do skargi pauliańskiej dochodzonej przez poszczególnych wierzycieli, ale także wytoczonej przez syndyka lub zarządcę z perspektywy zakresu zastosowania Rozporządzenia 848/2015 względnie Rozporządzenia 1215/2012. Niewątpliwie ciekawą kategorią wyróżnioną przez Autora są postępowania dotyczące obowiązku przekazania do masy upadłości lub masy sanacyjnej przedmiotu czynności fraudacyjnej, względnie zapłaty równowartości takiego składnika w pieniądzu, gdy jego przekazanie w naturze jest niemożliwe (s. 419 i n.). Trafnie wskazano, że te ostatnie postępowania te są prowadzone w insolwencyjnym celu, realizując w sposób bezpośredni insolwencyjny interes ogółu wierzycieli.

Reasumując, Doktorant dokonał starannej charakterystyki poszczególnych typów spraw dotyczących bezskuteczności czynności prawnych dłużnika względem masy upadłości lub masy sanacyjnej, jednoznacznie wskazując te, którym nie można przypisać statusu postępowań w sprawach wynikających bezpośrednio z postępowania upadłościowego i z nim ściśle powiązanych w rozumieniu Rozporządzenia 848/2015. Jako przykład można w tej materii wskazać postępowania odnoszące się do podstaw bezskuteczności określonej czynności prawnej względem masy upadłości dotyczących bezskuteczności przelewu wierzytelności przyszłej, związanych z insolwencyjnymi ograniczeniami skuteczności czynności prawnych dokonanych przez upadłego, a także bezskuteczności kar umownych względem masy upadłości. Autor wskazuje, że nie stanowią one postępowań w sprawach wynikających bezpośrednio z postępowania upadłościowego, gdyż podstawy te nie odnoszą się do niewypłacalności oraz nie mają na celu odwrócenia skutków naruszenia zasady *par conditio creditorum*.

Kolejną grupą, której Autor poświęcił należytą uwagę, są postępowania mające za przedmiot dochodzenie wierzytelności przeciwko masie albo na jej rzecz. W tym zakresie pojawiły się: 1) postępowania mające za przedmiot wierzytelności upadłościowe względnie układowe (np. wierzytelności do dłużnika sprzed daty

wszczenia postępowania zbiorowego, dochodzone w ramach postępowania upadłościowego), 2) postępowania mające za swój przedmiot wierzytelności nieobjęte postępowaniem upadłościowym lub restrukturyzacyjnym, 3) postępowania nakierowane na dochodzenie wierzytelności powstałych przed datą wszczęcia postępowania zbiorowego, które przysługują dłużnikowi poddanemu postępowaniu zbiorowemu w stosunku do jego dłużników, 3) postępowania dotyczące wierzytelności masy upadłości lub układowej, powstałe na skutek czynności syndyka lub zarządcy (s. 425 i n.). W wyniku przeprowadzonych analiz Doktorant trafnie uznał, że spośród postępowań mających za swój przedmiot dochodzenie wierzytelności albo przeciwko masie upadłości, sanacyjnej lub układowej, albo na jej rzecz, jedyną grupą postępowań, które podlegają insolwencyjnej kwalifikacji na gruncie art. 6 ust. 1 i art. 32 ust. 1 zd. 3 Rozporządzenia 848/2015 są postępowania, w których dochodzi bezpośrednio do przesądzenia o istnieniu uprawnienia do uczestniczenia w czynnościach postępowania zbiorowego (tj. postępowania inicjowane w związku z ustalaniem listy bądź spisu wierzytelności).

Przedmiotem rozważań Doktoranta stały się również okołoinsolwencyjne postępowania przeciwegzekucyjne. Wynika to z oczywistego faktu, że zarówno w toku, jak i po zakończeniu postępowań upadłościowych oraz postępowań restrukturyzacyjnych, może dojść do powstania tytułów egzekucyjnych bądź wykonawczych. Przykładem są zatwierdzone wyciągi z list lub spisów wierzytelności, które po nadaniu im klauzuli wykonalności stanowią tytuł wykonawczy. W tym przypadku trafnym wydaje się stwierdzenie, że kwalifikacja tych postępowań uzależniona jest od tego, czy przesłanki insolwencyjnej kwalifikacji sprawy spełnia roszczenie objęte danym tytułem egzekucyjnym lub wykonawczym (s. 452).

Z kolei w odniesieniu do sporów co do składu masy upadłości Autor zauważył m.in., że normy leżące u podstaw roszczeń przewidzianych w art. 222 § 2 k.c., art. 841 § 1 k.p.c. oraz art. 73 i 74 pr. up. nie mają na celu realizacji celów szczególnych dla postępowania upadłościowego. Wyklucza to w konsekwencji insolwencyjną kwalifikację powództwa o wyłączenie z masy upadłości na gruncie rozporządzenia 848/2015, co czyni zbędnymi dalsze rozważania.

Odrębną grupą postępowań są spory związane z likwidacją masy upadłości lub masy sanacyjnej, w tym związane z prawem odrębności. W tym przypadku Doktorant skoncentrował się na postępowaniach incydentalnych, inicjowanych odpowiednio zgłoszeniami wierzytelności lub sprzeciwami przeciwko uznaniu lub odmowie uznania wierzytelności, a w przypadku planu podziału - zarzutami przeciwko planowi podziału (art. 349 pr. up.). Analiza tych postępowań doprowadziła Autora m.in. do trafnej konstatacji, że w przypadku postępowań inicjowanych wniesieniem zarzutów przeciwko planowi podziału należy uznać, że są to postępowania indywidualne realizujące insolwencyjny cel w powiązaniu z konkretnym postępowaniem upadłościowym. Ponadto realizacja insolwencyjnego interesu ogółu wierzycieli przez to postępowanie również będzie następowała w sposób bezpośredni. Jak trafnie zauważa Doktorant, bezpośrednim skutkiem zaskarżenia planu podziału i uwzględnienia zarzutów będzie każdorazowo osiągnięcie celu postępowania upadłościowego, w postaci realizacji zasad sprawiedliwości egzekucyjnej i zarazem doprowadzenie do prawidłowego zastosowania normy wynikającej bezpośrednio z postępowania upadłościowego w indywidualno-konkretnych realiach danego postępowania (s. 468).

O kompleksowości ujęcia tytułowego zagadnienia świadczą również obszernie rozważania Autora odnoszące się do odpowiedzialności reprezentantów i współników upadłego. Jest to na tyle istotne, że pokazuje, iż Doktorant nie unika problemów dyskusyjnych i wymagających dużego zaangażowania we wszechstronną analizę przesłanek określonego zaklasyfikowania postępowań odnoszących się do rodzaju odpowiedzialności. Rozważania te mają kompletny charakter również z tego względu, że Autor objął swoją analizą nie tylko właściwe postanowienia Prawa upadłościowego, ale również Kodeksu spółek handlowych. Wśród omówionych spraw znalazły się również sprawy odnoszące się do orzeczenia zakazu prowadzenia działalności gospodarczej, które nie tylko nie stanowią spraw wynikających bezpośrednio z postępowania upadłościowego i z nim ściśle powiązanych nie podlegając Rozporządzeniu 848/2015, ale również nie stanowią sprawy cywilnej i handlowej w rozumieniu art. 1 ust. 1 Rozporządzenia 1215/2012 (s. 490).

Autor zajął się również sprawami z tytułu odpowiedzialności odszkodowawczej związanej z postępowaniem w przedmiocie ogłoszenia upadłości względnie

postępowaniem wszczynanym wnioskiem restrukturyzacyjnym, aczkolwiek w tym przypadku uwagi Autora są niezwykle syntetyczne. Natomiast odnośnie do spraw dotyczących odpowiedzialności odszkodowawczej piastunów organów postępowania upadłościowego Doktorant przeprowadził szersze analizy i doszedł do słusznego wniosku, że jedynie wtedy, gdy przedmiotowe postępowanie byłoby nakierowane na kompensację szkody wyrządzonej masie, można byłoby przyjąć insolwencyjną kwalifikację tego rodzaju sprawy (s. 498).

W części obejmującej zakończenie i wnioski przedstawiono syntetyczne omówienie uwag i spostrzeżeń poczynionych przez Autora, które stanowią konsekwentną realizację celów badawczych rozprawy doktorskiej.

IV.

Doktorant w recenzowanej pracy doktorskiej wykazał się ścią benedyktyńską pracowitością w zakresie zebrania i krytycznego przeanalizowania źródeł istotnych dla tytułowej problematyki nie tylko z perspektywy teoretycznoprawnej, ale również problemów praktycznych odnoszących się do weryfikacji tytułowych postępowań. Takie szerokie ujęcie tematu, uzupełnione o niezwykle ciekawe analizy prawne, czyni pracę niezwykle wartościowym opracowaniem zarówno w kontekście oceny samodzielności badań naukowych przeprowadzonych przez Doktoranta, jak i praktycznej przydatności jego wysiłku.

Należy podkreślić, że praca jest napisana klarownym i przystępnym językiem, a Doktorant potrafi skomplikowane problemy interpretacyjne przedstawić w przejrzysty sposób, uwypuklając odpowiednio przedstawioną argumentację, co czyni jego wywody przekonującymi i bardzo wartościowymi, a jednocześnie zrozumiałymi dla czytelnika. Należy jednak przed publikacją pracy poprawić błędy interpunkcyjne, a także skorygować nadmierną skłonność do stosowania wielkich liter w nazwach i wyrażeniach dotyczących pojęć z zakresu europejskiego prawa procesowego cywilnego i upadłościowego, co w większości wynika z kalki językowej z angielskich tekstów aktów prawnych, orzeczeń i poglądów doktryny.

Warto jednoznacznie podkreślić, że jakiegokolwiek uwagi krytyczne nie umniejszają bardzo pozytywnej merytorycznej oceny przedstawionej rozprawy

doktorskiej, która stanowi ciekawe i oryginalne opracowanie, ujmujące wiele ważnych zagadnień z zakresu europejskiego prawa cywilnego procesowego.

W konsekwencji należy uznać, że przygotowana przez mgra Piotra Stenki rozprawa może stanowić podstawę nadania stopnia naukowego doktora nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne, bowiem spełnia warunki określone w art. 187 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jedn. – Dz.U. z 2022 r., poz. 574 ze zm.).

Podpis jest prawidłowy

Dokument podpisany przez Kinga Flaga-Gieruszyńska
Data: 2024.08.22 10:06:29 CEST

